

Vitamiin

Lilian Hiob:

Kuna graafika on olemuselt tiražeeritav ja ka Ann Pajuväli on EKAs graafikat õppinud, siis tunneb ta end selle aasta Artishoki teemaga ilmselt väga kodus. Ann on aja jooksul loonud Adobe Illustrator programmis endale kasutamiseks unikaalse, taaskasutatavatest motiividest kataloogi, mis korreleerub hästi Väike-Õismäe ehitamise printsiibiga. Magalarajoonide projektid on ehitatud tüüpmaterjalidest ja nende osised pärinevad justnimelt selleks ettenähtud kataloogidest.

Muuseas, kui Väike-Õismäed 1974. aastal ehitama asuti, tehti rajooni arhitektide Mart Pordi ja Malle Meelaku initsiatiivil „maja-kataloogis” muudatusi: kanti sisse 10 uut seerianumbrit (111-121) projektiuendustega, mis lubasid ehitada veidi suuremad köögid ja esikud ning kortereid hakati ühise eeskojaga paarikaupa grupeerima. Lugesin, et Väike-Õismäe on kuldlöike printsiibil ehitatud. Anni teos on mingis mõttes kui mikrovariant Väike-Õismäest ning ka tema loomingus näen ma tihti tasa-kaalu ja harmoonia otsingut.

Siim Preiman:

Naljakas jah, et Ann ise ütles, et teos ei ole tingimata Väike-Õismäega seotud, kuigi on sealt välja kasvanud. Kui ma seda kuulsin, kirjutasin märkmetesse, et ignoreerin seda.

LH:

Ignoreerime!

SP:

See joonistus, mis võib ürituse ajaks muidugi natuke teise kuju võtta, meenutas mulle veidi veesilma. Ma ei mäleta, kust ma seda jälle lugesin, aga ma olen kindel, et ilukirjanduses on Õismäe ringi ääres paiknevaid üheksakordseid maju nimetatud Hiina müüriks. Kui ma seda viimast kavandit vaatasin, siis see tekitas mul küll mingi aasia vaibi. Mitte kõik tema asjad, aga see praegu küll. Ja siis ta ümbritsebki selle ilusa orientaalset veesilma betoonmüüriga, mis on selgelt inspireeritud Õismäe betoonist, mida (vist) nimetatakse Hiina müüriks ja mille keskel on samuti veesilm. Ilus!

LH:

Väike-Õismäe linnaosale iseloomulikud seeliku- ja šokolaaditahvli-rõdud võiksid vabalt olla pärit Anni loodud elemendikataloogist. Väike-Õismäe ehitamisel oli eesmärgiks taastada mitteläbitavad valguseküllased haljastatud õued, mis looksid eeldused kollektiivsustunde tekkimisele. Autodel sinna asja ei olnud.

SP:

Kuid nüüd on see autosid täis.

LH:

Tundub et Ann ei räägigi meile praeguse Õismäe lugu, vaid näitab meile seda ideed, mis oli projekteerijate peas siis, kui ideaalset Väike-Õismäed alles paberile pandi.

Tekst:

Kunstnike:

Pajuväli

Vitamiin

Siim Preiman:

Kas sa oled üldse Tallinnas mõnes merevaigupoes käinud?

Lilian Hiob:

Ei ole.

SP:

Mina ka mitte. Mulle tundub et merevaigupoed ei ole väga head võrgutajad.

LH:

Ega vist. Aga võib-olla need merevaigupoed ei olegi üldse olulised. Mulle tundub, et oluline on reklaam kui virvatuli, mis tõmbab sind kuskile, millest sa ootad palju, mis sisendab sulle midagi ilusat ja head, aga tihtipeale on reklaam selle lubatud toote juures parim asi. Virvatuli jälle on selline, et kui sa lähed lähemale, siis ta hüppab sul eest ära ja ei anna ennast kätte. Mulle tundub, et Anna Mari õrnad teosed mõjuvad kuidagi samamoodi kutsuvalt. Mitte tingimata nii, et sa tahad neid kätte võtta, vaid lihtsalt imetleda. Ta on need esteetilised skulptuurid pannud linnas kohtadesse, kus tegelikult ei olegi midagi muud peale peibutaja enda. Näiteks vanade poodide kõrvale või tühjale kõrvaltänavale. Virvatuli on samasugune, et kui sa sinna jõuad, siis seal ei ole midagi.

SP:

Õöelu on ju selliseid virvatulukesi täis. Peolt koju jõudmine võib olla üks paras viirastuste jälitamine ning kesklinn on kõige ohtlikum linnaosa varguste ja vägivallakuritegude poolest.

Praegu aga lüüakse Vanalinna öisele pidutsemisele hingekella. Anna Mari loodud skulptuurid on justkui meenutus virvatuledest, millel kunagi vanalinnas koht oli, kuid enam mitte. Ma ei tea täpselt, kui kiiresti see õöelu seal lõplikult ära killitakse, aga see eesmärk on selgelt sõnastatud. Mõne aja pärast vanalinn ongi selline rahulik ja vaikne korterirajoon üksikute merevaigupoodidega.

LH:

Samamoodi on looduslike virvatulukeste esinemine viimasel ajal vähenenud, sest toimub märgalade ulatuslik kuivendamine ning nende kasutuselevõtt põllu- ja metsamajanduses. Siin on looduses toimuv ja linnaelu omavahel kummalisel kombel kooskõlas, mistõttu on eriti loogiline, et me näeme Anna Mari virvatulesid just märjal ja pimedal ajal.

Kunstnike:

Tekst:

Vitamiin

Siim Preiman:

Ma mõtlesin Jass Kaselaane puhul selle peale, et ta on ideaalne kunstnik, keda sellele näitusele kutsuda. Just seepärast, et ta ongi vormivõtja ja paljundaja. Näiteks näitusel „Vaikelu” Hobusepea galeriis olid tal mullakarva epost kondid ja hammasrattad. Näitusel „Lambad” Tartu Kunstimajas aga sada inimese pead. Ta ongi muidugi skulptor ja vormivõtmine on oskus, mis käib selle ametiga kaasas. Tema on seda oskust kasutanud mitu korda oma oluliste teoste puhul. Mulle eriti meeldis, kuidas ta mainis tagasihoidlikult, et kunagi tegi ühe teose, mille nimi oli „Nukkude väljak”. Muidugi me teame seda teost, millega sa Köleri võitsid ja mis Kumu hoovis praegu väljas on. Igatahes siin toimub mingi huvitav nihe. Selleks, et luua koopiat, on sul vaja vormi, mis on alati eseme negatiiv. Kui „Nukkude väljakul” olid nukud keskel ja fotod paneelikatest ümber, siis nüüd loob ta paneelikate ansambli... Mitu neid oli? Kaks? neli?

Lilian Hiob: R
ohkem! Mingi hunnik.

SP:

Ja siis ta mainis, et võib-olla tulevad seintele ka joonistused. Ma ei tea, kas see enam on hädavajalik selleks, et teost võiks vaadata justkui „Nukkude väljaku” valuvormi või negatiivi, kus sümbolid on omavahel kohad ära vahetanud.

LH:

Skulptuuri puhul on see huvitav, et kuigi see võib olla koopia printsiibil tegemine, siis erinevalt graafikast, kus sa teedki mingit litoteost mitusada tükki, siis skulptuuris ei rakendata koopia tegemise täit potentsiaali. Sa ikkagi tahad luua unikaalseid objekte.

SP:

Noh, näiteks pronksi tiražeerida...

LH:

...nõuab vist palju ressursse! Aga samas ongi huvitav, et Jassi maketi puhul me näeme, et inimkäsi ei suudagi luua täpset koopiat. Inimesed sageli ihaldavad seda täiuslikku koopiat. Sellel on nagu mingi ebamaine olemus, aga igal juhul tekivad inimlikud vead sisse.

Kunstnik:

Kaselaane

Tekst:

Vitamiin

Siim Preiman:

Kui tark Joana kirjutatud kood on? Kas see on protsess, mis suudab õppida, või oskab tema loodud kood ennast vaid korrata?

Lilian Hiob:

Koodimise eripära vist ongi see, et annad talle mingi raamistiku, ja selle raamistiku sees saab kood vabalt ise toimetada, nii ennast uuendades, kasutades olemasolevaid elemente.

Nagu inimene kapitalistlikus maailmas – sul on illusioon vabadusest, kuid see toimub vaid teatud piirides. Seepärast lähtub Joana koodi kirjutades *copyleft movement* liikumisest – tegu on vabavaraga ja kõik saavad sinna panustada. Saad võtta kellegi kirjutatud koodi ja seda edasi arendada. Aga pead ka edasiarendatud variandi jätma vabavaraks. Midagi ei ole maksumüüri taga.

SP:

Ma olen programmeerimisest mõelnud kui kirjutamisest, kui kujundamisest. Koodil on alati grammatika, süntaks. Tingimused, mille kaudu sa saad midagi edasi anda. Aga ma ei ole mõelnud, et kood saaks olla tantsu käsikirjaks.

LH:

Samas ka traditsioonilisemad koreograafilised joonised, tantsijatele mõeldud juhised, on sellised, et ega sa neist aru ei saa kui sa ise tantsija ei ole. Arvutikoodiga on sama, kuid ta abstraktsusaste on suurem. Ma arvan, et sellele tasuks läheneda kui omamoodi semiootilisele märgisüsteemile või nagu võõrkeelele. Arvestades digitaalse sfääri mõjuvõimsust tänapäeva ühiskonnas, siis ma arvan, et koodimist võiks õpetada koolis samamoodi nagu praegu õpetatakse saksa- või vene keelt.

SP:

Jah, sul on taktikaline eelis, kui sa seda keelt oskad.

LH:

Just, ja arvutikoodi tundmine on liberaliseeriv – ükskõik, kas sa oled USAs, Indias, Soomes või Ukrainas, kood on keelteülene suhtlussüsteem. Ja mitte ainult, sellega osavalt ümber käies on võimalik aidata kaasa poliitilisele revolutsioonile (Valgevene), mõjutada riigikorda (Venemaa, USA) või ühiskonna arvamusi.

Kunstnik:

Tekst:

Vitamiin

Lilian Hiob:

Johanna Ulfsak loob 9x2m suuruse võrkpallivõrgu, kus peal on kujutatud üleelu-suurused beebid ja armistunud haavkude. Kui ma seda esitlust nägin, siis ma mõtlesin, et see on tal väga beebivaenulik kujund. Ülisuured beebid ja võrkpallimängijad – keegi justkui hakkaks beebisid palliga taguma. Kuidas sulle lapsevanemana tunduvad need pallid ja beebid?

Siim Preiman:

See on lahe mõte, et kui selle väljaku peal palli mängida, siis võivad need beebid pihta saada. Hoopis mingi vägivalda seos tekib. Ta vist ütles ka, et see on vaatemäng, mis nende lastega toimub. Mul endal tuleb meelde kuidas ma enne poja sündi Youtube'ist sünnitusvideosid otsisin. Ma leidsin *youtuberite* paarid, kes on aastaid koos saateid teinud, aga nüüd saavad lapse ja käes on sünnitussaate aeg. 25 minti saadet, kuidas nad kodus sünnitavad ja lõpuks tõstetakse beebi kaadrisse. Ma mäletan, et mõtlesin, et vau – see ongi „Truman Show”. Lapse õnn või õnnetus on see, et sünnib *youtuberite* perre. Tema esimesed sammud ja sõnad jne on miljonitele vaadata. Keegi temalt luba ei küsi. See on ka lapse suhtes vägivaldne vaatemäng.

LH:

Ma mõtlesin ka selle peale, et sageli vanemad sunnivad last tegema mingit kindlat sporti. Tahavad, et ta oleks selles parim. Elavad lapse kaudu kuidagi enda ihasid välja.

SP:

Mina pidin oma saksofoni maha müüma, et sind toita ja sinust peab nüüd saama parim *jazz* muusik Eestis!

LH:

Jah, just! Ma olin kunagi ujuja ja seal oli ikka selliseid vanemaid, kes olid väga obsessiivsed selle osas, et laps käiks trennis ja oleks parim ja ostsid neile parimaid trikoosid ja nii edasi. Filosoof Donna Haraway, kelle üks kuulsamaid väljendeid on „Make Kin Not Babies!“, arvab näiteks, et peaksime lastesaamise asemel perekonnamudelit ümber mõtestama: elama lähikondlastena gruppides, mis ei allu ainult heteronormatiivsele peremudelile. Kooslused, mis ei lähtu veresugulusest, soost, rassist, religioossetest vaadetest ja isegi liigist, pakuvad Haraway järgi võimalusi inimkesksest destruktiivsest ajajärgust edasi liikuda.

kunstnik:

Ulfsak

Tekst:

Vitamiin

Lilian Hiob:

Mitte et ma end arhitektuuri ajaloos kuidagi tugevalt tunneks, aga Marci teostega meenus mulle Mies van der Rohe ja tema *skin and bones architecture*. Marc räägib arhitektuuri dekonstrueerimisest ja ehitiste skelettide paljastamisest. Samuti tundub mulle, et ta suhtub kriitiliselt arhitektuuri kui koopiakultuuri. Ta üritab igale oma ehitisele anda oma näo ja identiteedi ja paljastada neid materjale, mida arhitektuuris kasutatakse. Tänapäeva arhitektuur on kliiniline ja *slick*, aga tema asjad on nagu arhitektuurihunnikud. Mulle meenutavad need sõjajäänuseid või et nad on justkui aja poolt puretud. Juba uutena näevad tema objektid väga vanad välja.

Siim Preiman:

Minu jaoks on kõige huvitavam see, et ta on *hands-on*. Arhitektuur näib mulle suhteliselt hierarhiline ala. Kui sa alustad büroos noore arhitektina, siis võib suu tööks olla näiteks koostada võistlusprojekte, mille keegi teine enne välja saatmist üle vaatab. Kui sinu projekt peakski võitma, siis sina kirjutad juba järgmist võistlusprojekti ja n-ö päris arhitektid hakkavad seda teostama. Või üldse delegeerimise küsimus. Isegi kui mõni sinu projekt läheb käiku, siis ei ole ju sina see, kes ehitab. Mõttele, lähed objektile ja vaatad, et tulevad ilusad sirded torud paremalt ja vasakult, aga keskel kokku lähevad inetu jõnksuga. Sina oled joonistanud maja, kujutanud ette, et mingid asjad toimivad, valmivad, aga hiljem töötavad võibolla tuhanded teised inimesed selle projektiga. Marci puhul see ongi ainult tema ise. Nagu ta ütles: ta on arhitekt ja müüriladu, teeb kõik otsast lõpuni ise. See ei ole tingimata väga tavaline arhitektuuri juures.

LH:

Marc on öelnud, et arhitektuuris on materjal alati allutatud joonisele, geomeetria ja proportsioonide süsteemile. Just sellele ta vastu liigubki. Ta ütleb küll, et tahab oma ehitisi inimlähedaseks teha, sest tänapäeva ehitised muutuvad järjest kolossaalsemaks, materjalid inimkaugemaks, aga kui tema objekte vaadata, siis kas ta on nagu inimlähedasem? Kas inimene tahab sinna sisse minna? Pigem nad tekitavad natuke kõhedust.

SP:

Jah, tema objektid muutuvad kõledale ja joonistele alluvale arhitektuurile hoopis võrdkujuks. Tundub, et mõlemal juhul, olgu see ette joonistatud või hetkes sündinud, on arhitektuur vaid parim lähim võimalus. Ei ole olemas ideaalselt inimkujulist ruumi, mida kasutada või milles elada.

Tekst:

Kunstnik:

Leschellia

Vitamiin

Lilian Hiob:

Kuidas me saame kritiseerida festivali peasponsorit?

Siim Preiman:

Sponsoritele tuleb hoopis tänulik olla, mitte neid kritiseerida.

LH:

No just! Ma väga ootan seda projekti. Mulle meeldib, et see on kaubanduskeskuses, avalikus ruumis. Eriti T1-s, selles imelikus kohas, kus inimesed väga ei käi. Eks sinna on üritatud ka varem kunsti viia, aga äkki Artishok aktiveerib mingi uue kontingendi.

SP:

Ma elan T1 kõrval ja võin öelda, et Selveris on alati inimesi. Aga tõesti, see on kontseptuaalselt väga lahe asukoht, sest see ostukeskus on suurepärase näide stiilist, mida nimetan *fake premium*-iks. Tavaliselt väljendub feikpreemium marmoril või väärispuidu imitatsiooniga laminaadis või võltskullas. T1 on hiigelsuure aatriumiga, vanalinna vaatega restoranidega, vaaterattaga... kogu see lubadus, millega see keskus avati, oli väga suur, aga see luhtus. Imelist ostukeskuseparadiisi ei ole saanud. Mulle tundub, et Pieterjan tegeleb samuti mingi pinnapealsusega ja ma ei teagi, kas oleks parem, kui tema projekt toimuks mõnes toimivas ostukeskuses või ongi see kujundlikult täpne, et see leiab aset ostukeskuses, millest inimesed Ülemiste keskusesse minnes mööda jooksevad.

LH:

Mulle tundub, et see asukoht toimib hästi. Tõenäoliselt ka see No Bull Energy Drink on lihtsalt kest, mille sees on seesama Red Bull või midagi odavamalt. Võtislubadused, võtislubadused...

SP:

See on päris kõnekas, et Artishoki sponsor on just energijook. Ma ei väsi kordamast, et mulle tundub see tõeliselt kaelamurdev festival. 10 päeva, 10 kunstnikku, 10 kirjutajat, 10 asukohta ja siis kõik panevad huhh-huhh-huhh maratoni ja sponsoriks on energijook.

LH:

See on ju ideaalne!

SP:

Ma pean tunnistama, et ma ei saa hästi aru, kas ta on kriitiline... Kui ma vaatan tema materjale, siis kõik näeb nämma välja. Kui ma kujutan ette Red Bulli joovat Tesla omanikku selfisid tegemas, siis see näeb sama nämma välja.

LH:

Aga oma esitluses ta tsiteeriski Batmani: „Selleks, et hirmust üle saada, pead sa hirmuks saama.” Et reklaami läbi näha, selle mõjutusvahenditest üle olla, pead sa selleks saama.

Tekst:

Kunstnik:

Pieterjan
Artishok

Vitamiin

Siim Preiman:

Jälle standardid ja ruumiprobleemid...

Lilian Hiob:

Jah. Inimese soov ümbritsevat mõõta, kaardistada, raamistada, enda teadmisele allutada on valgustusaja mõttelaad, mis on 18. sajandist meiega tänapäeva kaasa tulnud. Muud moodi ei oskagi enam ümbritsevat mõtestada. Aga standardi-ihaluse, selle järgimise ja paikapanemisega kaasneb koloniseerimise probleem: kõik mis ei ole standardile vastav või ei mahu kaanonisse, on teine, võõras, tundmatu, ebastandardne, üldjuhul see madaldatakse, allutatakse või jäetakse kõrvale. Seega on standard oma olemuselt problemaatiline.

SP:

Siim Karro tegeleb oma teoses struktuuraalse hierarhia paljastamise ja selle tagurpidi pööramisega. Nutiseadmed on ju ka disainitud nii, et nad kasutaksid ära inimesele omaseid psühholoogilisi kiikse, et võimalikult märkamatuult inimesele hädavajalikuks muutuda. Inimene on ressurss, keda nihutada ja lükata. Samamoodi ehituses: eesmärk ei ole ehitada sinule võimalikult sobivat ruumi, vaid võimalikult paljudele piisavalt sobivat ruumi, mida saab kiiresti kopeerida ja jäljendada.

LH:

Karro pakubki välja alternatiivse ühiku, mis lähtub konkreetsest subjektist, kes parasjagu ühikuga kontaktis on. Ühik on suurust ja kuju muutev, volditav, eripidi kokku- ja lahtikäiv.

SP:

Ta nimetas alumiiniumi puidu kõrval üheks headest materjalidest. Just selle tõttu, et teda on hõlbus ümber töödelda. Mulle on see materjal alati tundunud külm, terav ja halva maitsega.

LH:

Materjalivalik on tõesti intrigeeriv. Eriti kuna varasemalt on Siim Karro oma loomingus töötanud alternatiivsete ehitusmaterjalidega, näiteks mükoplastiga (seeneniidistiku abil tekitatud orgaaniline ehitusmaterjal). Kui seeneniidistiku kasutamine võimaldaks standardeid lihtsasti vastavalt inimesele kohandada, siis alumiiniumi abil standardite painutamise on märksa keerukam ülesanne. Näis kas Siim Karrol õnnestub alumiiniumit rakutasandil ümber kodeerida.

Kunstnik:

Karro

Tekst:

Vitamiin

Lilian Hiob:

Koit ja Kaisa ehitavad Artishoki biennaali raames mänguväljaku, mis astub vastu ühelaadsele kataloogist tellitud massprodutseeritud mänguväljaku-mudelile. Neil on selleks selles mõttes täielik õigus, et ükski ametlik mänguväljakupaigaldaja Eestis vastavat sertifikaati ei oma.

Siim Preiman:

Veider mõelda, et selline asi üldse võimalik on. Mänguväljaku ehitamiseks tuleb taotleda luba, projekt erinevate osapooltega kooskõlastada, ühesõnaga mitmeid dokumente koostada. Ja kui kogu see paberitöö on korralikult vormistatud, siis mänguväljakut saabub ehitama firma, kellel tegelikult justkui pädevust ei ole.

LH:

Mäng on põimunud kõigisse elulistesse tegevustesse, poliitikast arhitektuuri ja spordini, kuid see kipub täiskasvanutel ununema. Mänguväljaku pisiarhitektuur kopeerib ikka viilkatusega maju ja printsessilosse. Lastele võiks midagi palju loomingulisemat ja unikaalsemat ehitada, kuid millegipärast on jäädud kinni täiskasvanute unistuste imiteerimisse.

SP:

Täiskasvanute jäljendamine on väga oluline osa mängust ja lapse arengust. Mõtlen, kui palju tahavad lapsed mängida poodi, kooli või politseid ja pätti. Kaisa ja Koit tahavadki luua mänguväljakut, mida saaks kasutada nii lapsed kui ka vanemad. Kui ma mõtlen tüüpilisele mänguväljakurituualile, siis on lapsed keskel mängimas ja vanemad ringis ümber väljaku lugemas või skrollimas.

LH:

Aga kahjuks praegustel mänguväljakutel täiskasvanu koos lapsega mängida ei saa. Liiumäed on kitsad, kiiged madalad - need ei ole lihtsalt mõeldud meiesuuruste jaoks. Aga kui ma nüüd mõtlen selle siinpakutud kahekordse laua peale... Kas sa arvad, et saaksid näiteks tööd teha sama laua taga kus põngerjad laua all lõbutsevad?

SP:

Ma kahtlen selles sügavalt. Mis sa arvad, kas Tallinna inimesed on nii sotsiaalsed, et sellise ümarlaua ääres aega veeta?

LH:

Ei vist.

SP:

Seepärast ongi see projekt lahe. Äkki kui meil oleks rohkem sellist linnaruumi, mis meid kõrvuti kokku toob, siis ehk ajapikku hakkaksid inimesed ka rohkem omavahel rääkima.

Tekst:

Kunstnik:

Kaisa ja Koit

Koit ja Kaisa

Vitamiin

Siim Preiman:

See on nüüd alustuseks vist kriitikanool, aga kui rääkida põlvkondlikust ida vs lääts teemast, võtta ühelt poolt kuni 6500 aastat vana kivi ja teiselt poolt Lenin... Mul tekkis küsimus, et kas 6500 aastat tagasi üldse olid olemas Ida ja Lääs? See megaliitehitis ei ole kuidagi läänelik. See on ese, mis eelneb poliitiliste piirjoonte tõmbamisele, rahva tükeldamisele. Need inimesed, kes selle kivi püstitasid, ei pruukinud üldse teada, et kuskil ida pool elavad mingid inimesed mõne muu kivi läheduses. Aga äkki ongi nii, et meie sinuga veel mäletame, et oli jah keegi Lenin, aga meie lastele võid näidata mingisugust menhirit või dolmenit ja siis Leninit ja nad ei saa aru, et mis neil vahet on.

Lilian Hiob:

Et ongi üks märk kuskilt ajaloo sügavustest nagu ka see kiviehitis. See lihtsalt vajab aega, et see Lenini kujutis jõuaks ka samasse positsiooni. Muutuva pildi formaat, mida Ann Mirjam ja Szymon kasutavad, ongi kujundlikult katse Lenin ajaloo pagasisse ära panna. Vabastada see sellest emotsioonist, mida ta alati tekitanud on. Ma mõtlesin ka selle peale, et mida aeg edasi, seda tähtsamaks muutuvad need vähesed monumentid, mis on alles jäänud.

SP:

Jah, me ei pruugi nende monumentidega nõustuda, sest nad on mõeldud kinnistama kadunud ideoloogiat. Me ei pruugi nende üle uhked olla, aga kui me neid peidame, siis mis me teeme... eitame, et see üldse juhtus? Siis kaob meie mälu ju totaalset ära! Ei tea, kas keegi närib läbi, et mingid 30-aastased panevad Lenini Tallinnas vana koha peale tagasi?

LH:

No ma ei tea, Lenin on juba ka T-särkide peale pandud. Alles paar aastat tagasi andis Adidas välja CCCP-i tekstiga särki. Distant on ikka oluline...

SP:

Täpselt. Tundub, et Lenini ja monoliidi kokku sulatamine saaks idale tähistada mingit lootust. Või hirmu. Oleneb, kas tahad unustada või kardad ununemist. Aga läänest vaadatuna on kõik üks vedel ajaloo mass ja vahet pole - särgile võid panna nii Lenini kui ka kivi.

Kunstnik:

Tekst: